

УДК 378.035.6(081.2)

**IDENTITY AMONG STUDENT DURING RUSSIA'S HYBRID WAR
AGAINST UKRAINE****ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В
УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ****Pakholchuk I. / Пахольчук І. С.,***candidate of history of science, associate professor, teacher**/ канд..істор.наук, доцент, викладач;***Smilianets V. / Смілянєць В. В.***teacher/ викладач;***Nazarenko A. / Назаренко А. О.***teacher/ викладач**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті розкривається поняття «національна ідея фактора національної безпеки», проаналізовано сучасний стан національної ідентичності, обґрунтовано важливість та окреслені пріоритети у формуванні патріотичної свідомості учнівської молоді, її готовності до дієвого виконання конституційного обов'язку із захисту суверенітету й територіальної цілісності України, спростовуються наративи кремлівської пропаганди покликані розмивати українську ідентичність.

Ключові слова: національна ідентичність, національні цінності, учнівська молодь, гібридна війна, російська агресія, рашизм, дифузія ідентичностей.

Вступ.

Національна ідентичність є частиною самосвідомості людини, а в масштабах країни - важливим безпековим чинником. З початком повномасштабної війни російської федерації проти України, метою якої є недопущення всебічного формування й утвердження української національної ідентичності, яка є потужною морально-психологічною основою розвитку соборної незалежної української України, питання національної ідентичності стало як ніколи актуальним

Адже, хоч Україна об'єктивно поступалася агресору, як у людських так і в технологічних ресурсах, проте національна солідарність зробила неймовірне: українці перевернули уявлення про націю, спромоглися згуртуватися навколо ідеї опору й відсічі ворогу.

Сьогодні, з огляду на об'єктивні прогнози щодо тривалості російсько-українського екзистенційного протистояння, особливого значення набуває проблема формування національної ідентичності учнівської молоді, на плечі якої невдовзі ляже відповідальність за долю України. Вивчення та аналіз опублікованих за проблемою наукових праць показали відсутність комплексних досліджень із системним розглядом проблематики формування національної ідентичності учнівської молоді в умовах гібридної війни росії в Україні.

Основний текст. Національна ідентичність - одна із складових громадянської ідентичності і відповідає за приналежність людини до етносу чи

нації. Шанобливе ставлення до таких базових чинників національної ідентичності як українська мова, етнічна самоназва, повага до національних символів, матеріальних і духовних надбань, вивчення історії Українського народу є запорукою ефективного вирішення завдань формування соціальної активності особистості – її готовності до участі в процесах державотворення, а в разі потреби зі зброєю в руках захищати територіальну цілісність та суверенітет України.

Однією з найголовніших цілей гібридної війни російської федерації є зміна ідентичності українських громадян, яку вона особливо активно намагалася реалізувати на свою користь впродовж останніх трьох десятиліть. Як зазначив Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий, - «ми живемо у країні, наспігованій старою КГБшною і новою ФСБшною агентурою, обтяженою важкими ментальними травмами і постколоніальною симптоматикою, з вихолощеними інтелектуальною, культурною і релігійною елітами» [1].

Із 24 лютого 2022 року осмислення війни в Україні набуло ще виразнішого контексту: інформаційно-психологічна війна за серця і розум українців, яка переросла у військову агресію Російської Федерації проти України, стала війною ідентичностей, боротьбою за саме існування українського народу, національної держави. Наразі повномасштабна російська війна проти нашого народу багатьма аналітиками бачиться війною задля знищення всього, що пов'язане з Україною. З усією прямоотою про це йдеться в оприлюдненій третього квітня 2022 року російським державним виданням РІА «Новости» статті Тімофея Сергійцева під назвою «Що Росія має зробити з Україною»: «Денацифікація неминуче буде й деукраїнізацією – відмовою від початого ще радянською владою масштабного штучного роздування етнічного компоненту самоідентифікації населення територій історичних Малоросії і Новоросії» [2].

Інструментами досягнення цієї мети вже з перших кроків президенства Путіна стали ідеї слов'янської єдності та євразійства, спільної історії та долі, широка пропагандистська кампанія формування у росіян, та представників інших національностей колишнього СРСР ставлення до української державності як до штучного утворення.

Політика путінського режиму щодо населення як російської федерації, так і пострадянських країн цілком укладається в рамки чіткої ідеології так званого «русского міра» - неоімперської геополітичної та ідеологічної теорії, спрямованої на реконструкцію російської імперської ідентичності. Останнім часом суть її міцно закріпилася у назві «рашизм». Рашизм увібрав риси фашизму, нацизму, великодержавного шовінізму, ностальгії за радянським/советським минулим. Базується на ідеї про особливу цивілізаційну місію російського народу, спрямований на знищення українців як національної та державної спільноти.

Путінська війна остаточно перервала дифузії ідентичностей, яка століттями відбувалася на просторах колишньої імперії. На переконання Віталія Портникова, - «Огидне й брехливе твердження Путіна про те, що України та українців не існує, призвело до зворотної реакції – боротьби за існування окремо від росії» [3].

Саме цивілізаційна прірва між російською та українською ідентичностями обіцяє стати головним – і довговічним – результатом цієї страшної війни. Чим більшою буде ця цивілізаційна прірва, тим міцнішими для України стануть гарантії безпеки від рашистських посягань на її свободу й суверенітет.

Із лютого 2022 року проблема формування національної ідентичності громадян в умовах гібридної війни досягла максимальної гостроти. Її розв'язання задля збереження цілісності держави неможливе без швидких і ефективних кроків у цьому напрямі, на що орієнтує і прийняття у січні 2023 р. Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».

Важлива роль в реалізації цих завдань покладається на національну систему освіти й виховання, ідеологічним стрижнем якої має стати вивільнена від московських пропагандистських наративів історія України. Трагічні наслідки російського воєнного вторгнення в Україну переконали, наскільки важливою є історія як навчальний предмет і як основа інформаційного протистояння ворожим інсинуаціям трактування нашої національної історії, що стало важливим складником гібридної війни розгорнутої Російською Федерацією. За цих умов очевидною є необхідність оновлення змісту і методики навчання історії. На жаль, чимало громадян старшого віку, вихованих на російських імперських концепціях історії радянських народів, вимагають, щоб школа й надалі навчала їхніх онуків за звичними для них підручниками і програмами. Відмову від історичних міфів вони сприймають як зловмисну акцію.

Уроки історії мають давати учням необхідні приклади відваги і мужності наших предків, які боролися за національну незалежність, виховувати почуття поваги до героїчного минулого Батьківщини, почуття гордості за приналежність до українського народу, сприяти формуванню життєвих компетентностей і орієнтирів, духовності, моральності, національної гідності і патріотизму. В епіцентрі історичного виховання, зазначав М. Грушевський, - має бути «культ рідної традиції, рідної сторони, культ моральних вартостей», культ предків [4, с.123-124].

Вивчення історії має базуватися на активному навчанні. Свідома національна ідентичність формується тоді, коли історичні знання є результатом самостійної роботи учнів. Дієвими методами такої роботи є екскурсії (з огляду на гарячу фазу російської агресії також віртуальні), зустрічі з цікавими людьми, участь в олімпіадах, фестивалях і вікторинах, підготовка тематичних рефератів та презентацій, створення й використання наочності тощо.

Висновки. Ніщо так не згуртовує людей, як перспектива національної поразки або можливість спільної перемоги. В умовах посилення сучасних загроз та викликів формування національної ідентичності учнівської молоді є важливим безпековим чинником. Національна ідентичність є частиною самосвідомості людини і має розвиватись, починаючи з раннього періоду життя та опиратися на історичну правду, національну пам'ять, ідеали, гідність, національну самосвідомість, патріотизм. Важлива роль в реалізації цих завдань належить школі, від того, як ми «переведемо в життя дороге, велике гасло:

вільна національна школа для виховання вільної, свідомої, дужої нації» [5, с. 297].

Наша українська ідентичність є унікальною. Приймаючи її, ми зможемо не тільки перемогти ворога, а й розбудувати нашу державу для сучасників та для майбутніх поколінь. Як зазначає Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень, - «Зміцнюючи фундамент національної ідентичності, ми, з мовою на вустах, зброєю в руках, янголом на плечі, йдемо до Перемоги України»[6].

Література:

1. Лісовий Оксен. «Пробачиш – ти помер». URL: https://24tv.ua/education/istoriya-ukrayini-lisoviy-rozpoviv-pro-formuvannya-istorichnoyi_n2287001.
2. Сергейцев Тимофей. Что Россия должна сделать с Украиной. URL: <https://suspilne.media/225052-etnicni-cistki-na-derzavnomu-rosijskomu-sajti-vijsla-statta-so-rossia-vae-zrobiti-z-ukrainou/>.
3. Портніков В. Так постає нація переможців. Як війна формує українську ідентичність. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/tak-postae-natsiya-peremozhtsiv-yak-viyna-formue-ukrainsku-identichnist-esey-vitaliya-portnikova-z-knigi-voenniy-stan-peredmovu-do-yakoi-napisav-zaluzhniy-25022023-11982>
4. Грушевський М.Хто такі українці і чого вони хочуть.К:Т-во «Знання України, 1991. 240 с.
5. Русова С.Націоналізація школи.Вибрані твори.Київ:Освіта.1996.С.293-297.
6. Кремень Т.Стійкість української ідентичності та війна. URL: https://lb.ua/blog/taras_kremin/528197_stiykist_ukrainskoi_identichnosti.htm

Literature:

1. Forest Oxen. "I'm sorry - you're dead." URL: https://24tv.ua/education/istoriya-ukrayini-lisoviy-rozpoviv-pro-formuvannya-istorichnoyi_n2287001.
2. Sergeytsev Timofey. What Russia should do with Ukraine. URL: <https://suspilne.media/225052-etnicni-cistki-na-derzavnomu-rosijskomu-sajti-vijsla-statta-so-rossia-vae-zrobiti-z-ukrainou/>.
3. Portnikov V. This is how a nation of winners emerges. How war shapes Ukrainian identity. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/tak-postae-natsiya-peremozhtsiv-yak-viyna-formue-ukrainsku-identichnist-esey-vitaliya-portnikova-z-knigi-voenniy-stan-peredmovu-do-yakoi-napisav-zaluzhniy-25022023-11982>
4. Hrushevskiy M. Who are Ukrainians and what do they want. K:T-vo "Knowledge of Ukraine, 1991. 240 p.
5. Rusova S. Nationalization of the school. Selected works. Kyiv: Osvita. 1996. P. 293-297.
6. Kremin T. Stability of Ukrainian identity and war. URL: https://lb.ua/blog/taras_kremin/528197_stiykist_ukrainskoi_identichnosti.htm

Annotation. The article reveals the meaning of the concept of "national identity" as a factor of national security, analyzes the current state of national identity, substantiates its importance, and outlines priorities in the formation of the patriotic consciousness of schoolchildren, their readiness to effectively fulfill the constitutional duty to protect the sovereignty and territorial integrity of Ukraine, refutes Kremlin propaganda narratives are designed to blur Ukrainian identity.

Key words: *national identity, national values, student youth, hybrid war, Russian aggression, rashism, diffusion of identities.*